

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 47/2021-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. februára 2021 v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára, zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA], a [REDAKČIA], [REDAKČIA], obaja [REDAKČIA], zastúpených advokátom JUDr. Matejom Molčanom, Budimír 305, vo veci namietaného porušenia základných práv a slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9 Cdo 84/2020 zo 17. júna 2020 a takto

r o z h o d o l :

1. Návrhu na odklad vykonateľnosti **n e v y h o v u j e**.
2. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav veci a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. septembra 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA], a [REDAKČIA], [REDAKČIA], obaja [REDAKČIA] (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie svojich základných práv podľa čl. 41 ods. 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením

Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 9 Cdo 84/2020 zo 17. júna 2020 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že Okresný súd Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní o návrhu navrhovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „navrhovateľ“ alebo „starý otec“), na vydanie neodkladného opatrenia o úpravu styku starého otca s maloletým [REDAKOVANÉ] (ďalej len „maloletý“) uznesením č. k. 41 P 19/2019-16 z 11. júna 2019 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“) rozhodol tak, že upravil styk navrhovateľa s maloletým tak, že starý otec je oprávnený stýkať sa s maloletým každú párnú sobotu v roku od 9.00 h do 12.00 h, počínajúc vykonateľnosťou tohto rozhodnutia, pričom prvých päť stretnutí sa bude realizovať za prítomnosti matky dieťaťa, a to tak, že starý otec maloleté dieťa prevezme a po ukončení styku odovzdá späť matke v obchodnom centre [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], na 2. poschodí v priestoroch pred detským kútikom [REDAKOVANÉ]. Ďalej okresný súd zaviazal rodičov maloletého dieťaťa, sťažovateľov, na styk so starým otcom riadne pripraviť, poučil ich i kolízneho opatrovníka, že môžu podať na súde návrh na začatie konania vo veci samej o úprave styku starého otca s maloletým dieťaťom. O náhrade trov konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

3. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) uznesením sp. zn. 8 CoP 229/2019 z 19. septembra 2019 (ďalej len „uznesenie krajského súdu“) potvrdil uznesenie okresného súdu vo výroku o úprave styku navrhovateľa s maloletým každú párnú sobotu v roku od 9.00 h do 12.00 h a v ostatnej časti zmenil tak, že navrhovateľ prevezme maloletého od matky na začiatku súdom upraveného styku v rodinnom dome na [REDAKOVANÉ] a na tom istom mieste vráti maloletého matke po skončení súdom upraveného styku a matka je oprávnená byť prítomná počas súdom upraveného styku navrhovateľa s maloletým. Krajský súd ďalej zaviazal sťažovateľov riadne pripraviť maloletého na styk s navrhovateľom a zrušil výrok uznesenia o povinnosti uloženej súdom na podanie návrhu vo veci samej a výrok o trovách konania.

4. Sťažovatelia podali proti uzneseniu krajského súdu dovolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd napadnutým uznesením, ktorým dovolanie sťažovateľov odmietol a nepriznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania žiadnemu z účastníkov konania.

5. K doterajšiemu priebehu ďalších súdnych konaní týkajúcich sa úpravy styku starého otca s maloletým sťažovatelia uviedli, že starý otec sa už návrhom doručeným okresnému súdu 5. septembra 2017 domáhal úpravy styku s maloletým a zároveň žiadal o nariadenie neodkladného opatrenia. Uznesením okresného súdu sp. zn. 11 P 126/2017 z 19. septembra 2017 bol návrh starého otca na nariadenie neodkladného opatrenia zamietnutý a o podanom odvolaní rozhodol krajský súd tak, že uznesenie okresného súdu sp. zn. 11 P 126/2017 z 19. septembra 2017 potvrdil. Rozsudkom okresného súdu sp. zn. 11 P 126/2017 z 13. júna 2018 okresný súd návrh starého otca vo veci samej na úpravu styku starého otca s maloletým zamietol. Na základe odvolania starého otca krajský súd rozsudkom sp. zn. 7 CoP 231/2018 zo 17. apríla 2019 rozsudok okresného súdu sp. zn. 11 P 126/2017 z 13. júna 2018 potvrdil.

6. Rozsudok okresného súdu sp. zn. 11 P 126/2017 z 13. júna 2018 v spojení s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 7 CoP 231/2018 zo 17. apríla 2019 nadobudol právoplatnosť 13. mája 2019. Dňa 16. mája 2019, teda po troch dňoch odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozsudku okresného súdu sp. zn. 11 P 126/2017 z 13. júna 2018 v spojení s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 7 CoP 231/2018 zo 17. apríla 2019, podal starý otec návrh na nariadenie neodkladného opatrenia vo veci úpravy styku s maloletým [REDAKOVANÉ] z dôvodu, že malo dôjsť k podstatnej zmene pomerov (konanie v prerokováanej veci vedené na okresnom súde pod sp. zn. 41 P 19/2019).

7. Sťažovatelia odôvodňujú porušenie označených práv tým, že predpoklady na to, aby mohlo dôjsť k úprave styku s maloletým v zmysle § 25 ods. 5 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“), neboli naplnené, a preto súd nemohol nariadiť neodkladné opatrenie, čo pri svojom prieskume nezohľadnil najvyšší súd v rámci dovolacieho konania. Sťažovatelia uvádzajú, že pomery v rodine neodôvodňovali úpravu styku maloletého so starým rodičom, ale naopak, odôvodňovali tento styk ponechať bez akéhokoľvek autoritatívneho zásahu,

ktorým vzťahy v rodine môžu eskalovať a viac sa naštrbovať. Tejto argumentácie sa držali aj sudy, ktoré v predchádzajúcom konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 11 P 126/2017 návrh starého otca vo veci úpravy styku s maloletým, ako aj návrh na nariadenie neodkladného opatrenia zamietli.

8. Uznesenie okresného súdu a uznesenie krajského súdu neboli vydané v súlade so zákonom, čím nebol naplnený ani atribút ustanovený ústavou o tom, že rozhodnutie súdu o takomto obmedzení rodičovských práv má byť vydané na základe zákona.

9. Podľa mienky sťažovateľov boli konaním najvyššieho súdu obdobne, ako aj v konaniach, ktoré odobril, prehliadané záujmy maloletého, tak ako to má na mysli čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa. Zároveň najvyšší súd akceptoval zásah do práva na súkromný a rodinný život, ktorý garantuje aj čl. 8 ods. 1 dohovoru.

10. Sťažovatelia ďalej uvádzajú, že najvyšší súd im napadnutým uznesením odoprel právo na prístup k súdnej ochrane v konaní o mimoriadnych opravných prostriedkoch, a to bez toho, aby na to boli splnené právne relevantné dôvody.

V tejto súvislosti sťažovatelia uviedli, že z ich strany bolo relevantným spôsobom preukázané to, že neboli splnené podmienky na úpravu pomerov medzi starým otcom [REDACTED] a maloletým [REDACTED]. Keďže podľa § 325 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“) neodkladné opatrenie môže súd nariadiť mimo iného, ak je potrebné bezodkladne upraviť pomery, práve potreba náležitého odôvodnenia potreby „bezodkladnosti“ úpravy pomerov medzi účastníkmi konania nebola ani zo strany najvyššieho braná do úvahy, pretože *„už z predchádzajúcich konaní bolo zrejmé, že rodina žije s maloletým [REDACTED] harmonický a usporiadaný život bez toho, aby bolo potrebné doň autoritatívne zasahovať, čím sa prehliadajú záujmy maloletého a narúša právo na súkromie a rodinný život garantovaným vyššie uvedenými medzinárodnými právnymi aktami“*.

11. Sťažovatelia ďalej argumentujú, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 41 P 19/2019 rozhodol na základe absolútne nespôsobilých dôkazov, pretože na účely preukázania zmeny skutkových okolností v zmysle § 329 ods. 3 CSP si súd vystačil len

s výpisom z listu vlastníctva starej matky maloletého [REDAKOVANÉ], ktorý síce preukazuje vlastnícke právo k nehnuteľnosti, no neznamená aj zmenu trvalého pobytu. Navyše, nehnuteľnosť, ktorej sa list vlastníctva týka, je suterén, t. j. nebytový priestor. Uvedený argument si tiež osvojil najvyšší súd v napadnutom uznesení.

Najvyšší súd napadnutým uznesením tak podľa presvedčenia sťažovateľov neguje svoju vlastnú rozhodovaciu činnosť, keďže jeho konaním utrpela dôvera sťažovateľov v právo a právny poriadok. Sťažovatelia uvádzajú, že nesúhlasia s právnym názorom najvyššieho súdu, podľa ktorého predchádzajúci zamietajúci rozsudok vo veci samej nemožno považovať za spôsobilý založiť prekážku už rozhodnutej veci vo vzťahu k vydanému uzneseniu o neodkladnom opatrení, ani v prípadoch, v ktorých sa aplikuje § 330 ods. 2 a § 336 ods. 1 druhá veta CSP. Bez ohľadu na existenciu explicitnej úpravy prekážky *res iudicata* medzi zamietajúcim rozsudkom vo veci samej a uznesením o neodkladnom opatrení zastávajú sťažovatelia názor, že v prípade skutkovo zhodného prípadu by sa nemali vytvárať neodôvodnené rozdiely. V opačnom prípade sú tak narušené legitímne očakávania sťažovateľov, a to s poukazom na to, že nedošlo k zmene skutkových okolností v porovnaní s konaním vo veci samej.

12. So zreteľom na uvedené skutočnosti sú sťažovatelia toho názoru, že okrem ich práva na starostlivosť a výchovu o maloletého bolo porušené aj ich právo na spravodlivý proces konaním zo strany najvyššieho súdu, ktorý sa stotožnil s protiústavným stavom vyvolaným zo strany prvoinštančného a odvolacieho súdu bez toho, aby sa snažil tento pretrvávajúci stav napraviť.

13. Na základe uvedených dôvodov sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd nálezom rozhodol takto:

„I. Základné právo [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] na starostlivosť o dieťa a jeho výchovu podľa čl. 41 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivý súdny proces podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ľudských právach boli porušené.

II. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 9Cdo/84/2020 zo dňa 17.06.2020 sa zrušuje a vec sa vracia na ďalšie konanie.

III. Sťažovatelia majú nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100%.“

14. Sťažovatelia tiež navrhujú, aby ústavný súd odložil „*vykonateľnosť napadnutého právoplatného Uznesenia Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 9Cdo/84/2020 v spojení s Uznesením Krajského súdu Košice, sp. zn. 8CoP/229/2019 zo dňa 19.09.2019 a Uznesením Okresného súdu Košice I, sp. zn. 41P/19/2019 zo dňa 11.06.2019 z dôvodu hroziacej závažnej ujmy*“. Návrh na odklad vykonateľnosti odôvodňujú tým, že „*Výkonom neodkladného opatrenia vo vyššie špecifikovanej právnej veci sú ohrozené záujmy maloletého, a to aj s poukazom na hroziaci výkon protiústavne vydaného neodkladného opatrenia.*“.

II.

Relevantná právna úprava a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a najvyššieho súdu

15. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

16. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

17. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním, o postavení jeho sudcov a ich bezúhonnosť ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

18. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

19. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) podľa § 42 ods. 2 písm. f), g), q), r), t) alebo písm. v), ktorý je zjavne neopodstatnený.

20. Podľa čl. 41 ods. 4 ústavy starostlivosť o deti a ich výchova je právom rodičov; deti majú právo na rodičovskú výchovu a starostlivosť. Práva rodičov možno obmedziť a maloleté deti možno od rodičov odlúčiť proti vôli rodičov len rozhodnutím súdu na základe zákona.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

21. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné len ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie úspešne napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 ods. 1 CSP. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky a za ktorých môže sa uskutočniť dovolacie konanie, patrí do právomoci dovolacieho súdu (rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 8 Cdo 132/2018).

22. Dovolanie je prípustné podľa § 420 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu: 1. vo veci samej (t. j. proti rozhodnutiu majúcejmu hmotnoprávny charakter) a 2. nejde síce o rozhodnutie vo veci samej, ale ide o rozhodnutie, ktorým odvolací súd o danej otázke rozhodovanie končí inak ako meritórnym rozhodnutím vo veci samej (I. ÚS 275/2018)

23. Ústavným súdom už bolo opakovane judikované, že rozhodovanie o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia v súdnom konaní možno považovať predovšetkým za súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (m. m. II. ÚS 222/04, II. ÚS 37/00, II. ÚS 46/00, I. ÚS 46/00). Hoci spočiatku Európsky súd pre ľudské práva vylučoval aplikovateľnosť čl. 6 ods. 1 dohovoru na rozhodovanie v otázke neodkladných opatrení, pretože nie sú rozhodnutiami o občianskych právach alebo záväzkoch (rozhodnutie o neprípustnosti z 13. 1. 2000 vo veci APIS, a. s., proti Slovensku, sťažnosť č. 39754/98), jeho neskoršia judikatúra (rozsudok veľkého senátu z 15. 10. 2009 vo veci Micallef proti Malte, sťažnosť č. 17056/06; rozsudok z 13. 1. 2011 vo veci Kübler proti Nemecku, sťažnosť č. 32715/06, § 48; rozsudok z 12. 1. 2012 vo veci Pekárny a cukrárny Klatovy, a. s., proti Českej republike, sťažnosť č. 12266/07, § 64 – § 71) dokazuje postupný príklon k aplikovateľnosti čl. 6 ods. 1 dohovoru aj na citované konania. Na to nadväzuje aj judikatúra ústavného súdu (napr. I. ÚS 293/2015, III. ÚS 503/2016, II. ÚS 533/2016).

24. Vo veci nariadeného neodkladného opatrenia ústavný súd považuje za potrebné osobitne zdôrazniť, že posudzovanie podmienok na vydanie neodkladného opatrenia je predovšetkým vecou všeobecných súdov. Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti pristupuje k preskúmvaniu ústavných sťažností, v ktorých sťažovatelia namietajú porušenie svojich práv neodkladným opatrením veľmi zdržanlivo, vychádzajúc z právneho názoru, podľa ktorého zásadne nie je oprávnený zasahovať do rozhodnutí všeobecných súdov o neodkladných opatreniach, a to nielen preto, lebo nie je opravnou inšinciou v rámci sústavy všeobecných súdov, ale aj preto, lebo ide spravidla o také súdne rozhodnutia, ktorými sa do práv a povinností účastníkov konania nezasahuje konečným spôsobom (m. m. IV. ÚS 82/09, IV. ÚS 282/2018, IV. ÚS 13/2020). Ústavný súd môže zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o neodkladných opatreniach iba za predpokladu, že by rozhodnutím všeobecného súdu došlo k excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu (m. m. IV. ÚS 282/2019, IV. ÚS 12/2018).

Rozhodnutie o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia musí mať predovšetkým rovnako ako iné rozhodnutia zákonný podklad, musí byť vydané príslušným orgánom a nemôže byť prejavom svojvôle, teda musí byť primeraným spôsobom odôvodnené (m. m. IV. ÚS 136/2014, IV. ÚS 332/2018).

25. Výnimočnosť zasahovania ústavného súdu do rozhodnutí o neodkladných opatreniach (predtým o predbežných opatreniach) neznamená, že tieto sú úplne mimo rámca ústavnoprávneho prieskumu ústavným súdom. Ak všeobecný súd ponechá bez povšimnutia niektorú z kľúčových otázok prípadu, alebo sa ako odvolací súd bez riadneho zdôvodnenia odkloní od právnych či skutkových záverov súdu prvej inštancie, jeho postup vykazuje známky arbitrárnosti a svojvôle (I. ÚS 191/2019).

26. Z § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť je preto možné považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

27. V prvom rade považuje ústavný súd za potrebné poukázať na to, že návrh na rozhodnutie (petit) v ústavnej sťažnosti nie je určitý. Sťažovatelia v petite nešpecifikovali, kto podľa nich porušil ich základné práva a slobody [požiadavka vyplývajúca z § 123 ods. 1 písm. a) zákona o ústavnom súde], avšak vychádzajúc

z celkového obsahu ústavnej sťažnosti možno konštatovať, že sťažovatelia sa domáhajú vyslovenia porušenia nimi označených práv uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 9 Cdo 84/2020 zo 17. júna 2020. Na základe toho ústavný súd ustálil predmet tohto konania tak, ako to je uvedené v záhlaví tohto uznesenia.

28. Sťažovatelia sa podanou ústavnou sťažnosťou domáhajú vyslovenia porušenia nimi označených práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ktorým najvyšší súd odmietol dovolanie sťažovateľov ako procesne neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP.

29. Ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že sťažovatelia označili v ústavnej sťažnosti za porušovateľa ich základných práv podľa čl. 41 ods. 4 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru len najvyšší súd a súčasne aj v petite ústavnej sťažnosti sa domáhajú len zrušenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, avšak podstatná sťažnostná argumentácia sťažovateľov smeruje proti rozhodnutiam okresného súdu a krajského súdu. Vo vzťahu k napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu sa sťažovatelia v dôvodoch ústavnej sťažnosti obmedzili len na konštatovanie, že *„Najvyšší súd SR svojím postupom prispel k pretrvávajúcemu stavu nezákonnosti, či dokonca protiústavnosti, pretože hmotnoprávne podmienky na nariadenie neodkladného opatrenia neboli naplnené, čím došlo k porušeniu ústavného práva rodičov na starostlivosť o deti a ich výchovu“*, a konštatovanie, že *„Porušiteľ svojím Uznesením sp. zn. 9Cdo/84/2020 zo dňa 17.06.2020, ktorým odmietol dovolanie sťažovateľov (predtým dovolateľov), odoprel právo k prístupu k súdnej ochrane v konaní o mimoriadnych opravných prostriedkoch, a to bez toho, aby na to boli splnené právne relevantné dôvody.“*

30. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že otázku posúdenia prípustnosti dovolania upravuje zákon. Posúdenie splnenia zákonných predpokladov (podmienok) prípustnosti dovolania s negatívnym výsledkom nemôže viesť k záveru o porušení práv sťažovateľa v prípade, ak zákonné pravidlá dovolanie nepripúšťajú. Postup súdu v súlade so zákonom preto ani nemôže byť dôvodom na vyslovenie porušenia práva sťažovateľa.

31. Vychádzajúc z už uvedenej judikatúry, v zmysle ktorej posudzovanie splnenia podmienok dovolacieho konania je v zásade výlučne v právomoci najvyššieho súdu, sa teda

úloha ústavného súdu v tejto veci obmedzuje na posúdenie, či najvyšší súd v predmetnom uznesení dostatočným spôsobom odôvodnil svoj záver o neprípustnosti dovolania.

32. Pravidlá týkajúce sa prípustnosti dovolania majú za cieľ zaistiť riadny výkon spravodlivosti a zvlášť rešpektovať princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, ako aj vytvárať určitý procesný filter zabraňujúci neúmernej litigačnej záťaži najvyššieho súdu v prípade, ak vec *prima facie* nedosahuje intenzitu odôvodňujúcu zásah z pozície dovolacieho súdu, pričom vzhľadom na ich jednoznačné vyjadrenie dotknuté osoby musia počítať s tým, že tieto pravidlá budú aplikované.

33. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že k dovolacej námietke sťažovateľov, podľa ktorej sa odvolací súd vôbec nezaoberal ich námietkou o prekážke už rozhodnutej veci, v dôsledku čoho možno jeho rozhodnutie považovať za arbitrárne, a k námietke nedostatočného odôvodnenia svojho rozhodnutia v časti povinnosti uzavrieť dohodu so starým otcom dovolací súd uviedol, že v danom prípade obsah spisu nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety stanoviska R 2/2016, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých (extrémnych) prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. Poukazujúc na atribúty práva na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia najvyšší súd uviedol, že *„z odôvodnení rozhodnutí súdov oboch inštancií je v danom prípade dostatočne zrejmé, čoho a z akých dôvodov sa navrhovateľ domáhal, čo navrhoval, z ktorých osvedčených skutočností a dôkazov súdy vychádzali, akými úvahami sa riadil súd prvej inštalácie, ako ich posudzoval odvolací súd, aké závery zaujal k jeho právnomu posúdeniu, s ktorým sa stotožnil. V odôvodnení napadnutého uznesenia odvolací súd citoval ustanovenia, ktoré aplikoval a z ktorých vyvodil svoje právne závery. Prijaté rozhodnutie primerane vysvetlil.“*

Najvyšší súd uviedol, že obsah spisu v ničom neopodstatňuje tvrdenie sťažovateľov, že odvolací súd svoje rozhodnutie neodôvodnil spôsobom zodpovedajúcim zákonu. Podľa názoru najvyššieho súdu krajský súd zreteľne poukázal na to, ktoré skutočnosti a z akých dôvodov považuje za opodstatnené pre nariadenie neodkladného opatrenia, aké skutkové okolnosti sa zmenili od právoplatne skončeného konania vo veci samej vedeného pod sp. zn. 11 P 126/2017, prečo zaujal odlišný názor od posledného rozhodovania o návrhu

na nariadenie neodkladného opatrenia a návrhu vo veci samej a prečo nepovažoval skôr právoplatne skončené konanie vo veci samej (i o neodkladnom opatrení) za prekážku res iudicata v tomto konaní. Nad rámec najvyšší súd poukázal na skutočnosť, že v predchádzajúcom konaní vo veci samej vedenom pod sp. zn. 11 P 126/2017 rozhodovali súd prvej inštancie a odvolací súd aj o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia. Najvyšší súd poukázal na osobitnú úpravu inštitútu neodkladného opatrenia vo vzťahu k res iudicata (§ 329 ods. 3 CSP), ktoré sa v tejto veci aplikuje vo vzťahu k uzneseniu okresného súdu sp. zn. 11 P 126/2017 z 19. septembra 2017, ktorým bol zamietnutý návrh na nariadenie neodkladného opatrenia v spojení s potvrdzujúcim uznesením odvolacieho súdu sp. zn. 8 CoP 296/2017 z 23. novembra 2017 a neskôr nariadenému neodkladnému opatreniu. Ďalej najvyšší súd argumentoval, že hoci prekážku res iudicata vo vzťahu nariadeného neodkladného opatrenia s predchádzajúcim rozsudkom (prípadne iným druhom rozhodnutia vo veci samej) neupravuje žiadne osobitné ustanovenie, z Civilného sporového poriadku je zrejmé, že konanie o nariadení neodkladného opatrenia je osobitným typom konania, odlišným od konania vo veci samej po viacerých stránkach. Najvyšší súd v tejto súvislosti vyslovil právny názor, že predchádzajúci zamietajúci rozsudok vo veci samej nemožno považovať za spôsobilý založiť prekážku už rozhodnutej veci vo vzťahu k vydanému uzneseniu o neodkladnom opatrení v tomto konaní, ani v prípadoch, v ktorých sa aplikuje § 330 ods. 2 a § 336 ods. 1 veta druhá CSP, pretože rozhodnutia vo veciach úpravy styku s maloletým sú špecifické tým, že sa pri nich uplatňuje § 121 Civilného mimosporového poriadku, podľa ktorého je možné meniť alebo ich rušiť pri zmene pomerov. V danom prípade sa podľa názoru odvolacieho súdu mali zmeniť pomery oproti tým, z ktorých mali vychádzať súdy pri vydaní rozhodnutia, ktorým zamietli návrh starého otca na úpravu styku s maloletým. Najvyšší súd poukázal na body 11 a 13 odôvodnenia napadnutého uznesenia odvolacieho súdu, z ktorých vyplýva, že odvolací súd poukázal na osobitosti konania o nariadení neodkladného opatrenia oproti konaniu vo veci samej a zároveň citoval z napadnutého uznesenia, v ktorom krajský súd vysvetľoval skutkovú odlišnosť zakladajúcu podľa jeho názoru zmenu pomerov oproti predchádzajúcemu konaniu (najmä body 14, 15, 19, 22, 27, 28 odôvodnenia uznesenia krajského súdu, pozn.), ktorá mala spočívať predovšetkým v očakávaní starého otca, že bude uzavretá dohoda so sťažovateľmi o jeho styku s maloletým v zmysle ich prejavenej vôle v čase rozhodovania

súdu prvej inštancie v roku 2018 v konaní vedenom pod sp. zn. 11 P 126/2017. Teda práve postoj sťažovateľov, v dôsledku ktorého trvá vylúčenie starého otca zo styku s maloletým vnukom, považoval za osvedčenie potreby neodkladnej úpravy pomerov autoritatívnym rozhodnutím súdu v najlepšom záujme maloletého dieťaťa.

K tej časti dovolania, v ktorej sťažovatelia namietali, že napadnuté rozhodnutia súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu sú prekvapivé, dovolací súd odkázal na ustanovenie § 382 CSP a objasnil, čo možno podľa rozhodovacej praxe najvyššieho súdu rozumieť pod pojmom „prekvapivé rozhodnutie“. Následne uviedol, že v danom prípade rozhodnutie odvolacieho súdu vo vzťahu k rozhodnutiu súdu prvej inštancie, ktoré odvolací súd preskúmaval, nevyznieva ani prekvapujúco ani nečakane, pretože súdy oboch inšancií založili svoje rozhodnutia na rovnakých skutkových záveroch pri aplikácii rovnakých právnych noriem v potvrdenej časti uznesenia a v zmenenej časti (spôsob styku maloletého so starým otcom) vyšiel odvolací súd matke v ústrety, keď zobral do úvahy nevhodnosť styku maloletého v obchodnom dome a tiež tým, že matke povolil zúčastňovať sa pri uskutočňovaní styku maloletého so starým otcom. Za právne neúčinnú považoval dovolací súd námietku dovolateľov o „prekvapivosti“, pokiaľ táto vychádzala z rozhodnutí vydanými v iných (konanie vedené na okresnom súde pod sp. zn. 11 P 126/2017 a krajskom súde pod sp. zn. 7 CoP 231/2018) než v tomto konaní.

K námietke sťažovateľov, že krajský súd nedostatočne zistil skutkový stav pre rozhodnutie (posúdenie skutočnosti, či sa manželka navrhovateľa odsťahovala z domu), najvyšší súd, odkazujúc na svoju početnú judikatúru, uviedol, že ani prípadné nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nie je v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu považované za vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP. Tiež poukázal na to, že v konaní o neodkladnom opatrení postačuje osvedčenie rozhodujúcich skutočností.

34. V nadväznosti na uvedené a citované časti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu ústavný súd pripomína, že súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nie je povinnosť súdu akceptovať dôvody prípustnosti opravného prostriedku uvádzané sťažovateľmi, v dôsledku čoho ich „nerešpektovanie“ súdom ani nemožno bez ďalšieho považovať za porušenie nimi označeného základného práva podľa čl. 46 ods. 1

ústavy ani práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. V inom prípade by totiž súdy stratili možnosť posúdiť, či zákonné dôvody prípustnosti alebo neprípustnosti podaného dovolania vôbec boli naplnené.

35. V napadnutom uznesení najvyšší súd podrobne interpretoval dotknutú právnu úpravu týkajúcu sa mimoriadneho opravného prostriedku – dovolania [§ 420 písm. f) CSP] a vo vzťahu k nej posúdil relevantnosť jednotlivých argumentačných námietok sťažovateľov. Najvyšší súd vyčerpávajúco odpovedal na ťažiskové argumenty sťažovateľov týkajúce sa ich tvrdení uvádzaných v dovolaní. Na základe náležitého odôvodnenia vylúčil najvyšší súd danosť dovolacieho dôvodu podľa citovaného ustanovenia Civilného sporového poriadku a rozhodol o odmietnutí dovolania ako smerujúceho proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je procesne prípustné [§ 447 písm. c) CSP]. Na odmietnutie dovolania najvyšším súdom tak boli splnené všetky náležitosti relevantného procesnoprávneho predpisu a napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nepopiera účel ani podstatu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

36. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia možno vyvodit', že najvyšší súd odmietnutie dovolania sťažovateľov dostatočným a presvedčivým spôsobom odôvodnil, pričom tento jeho záver nemožno považovať za arbitrárny. Ústavný súd pri preskúmaní napadnutého uznesenia nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup dovolacieho súdu (v medziach posudzovanej prípustnosti dovolania, pozn.), t. j. postup, ktorý by nemal oporu v zákone. Práve naopak, takýto postup a rozhodnutie dovolacieho súdu Civilný sporový poriadok výslovne umožňoval, preto použitý spôsob v konkrétnom prípade nemohol znamenať odoprenie prístupu sťažovateľov k súdnej ochrane v konaní o mimoriadnych opravných prostriedkoch.

37. Ústavný súd preto konštatuje, že neexistuje ústavne relevantný dôvod na to, aby do napadnutého uznesenia najvyššieho súdu zasahoval, pretože jeho odôvodnenie ani v najmenšej miere nesignalizuje príčinnú súvislosť s namietaným porušením základného práva sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy ani práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorá by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohla viesť k záveru

o vyslovení ich porušenia. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní odmietol ústavnú sťažnosť v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú. Ústavný súd súčasne dodáva, že ústavná sťažnosť neobsahuje žiadnu ústavne významnú argumentáciu, keďže sťažovatelia pokračujú v rovnakej argumentácii, ktorú uvádzali aj v opravných prostriedkoch proti rozhodnutiam všeobecných súdov. V súvislosti s procesnou aktivitou sťažovateľov preto ústavný súd opätovne zdôrazňuje, že nie je v poradí ďalším súdom rozhodujúcim o opravnom prostriedku sťažovateľov.

38. Vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva podľa č. 41 ods. 4 ústavy ústavný súd konštatuje, že jeho porušenie sťažovatelia namietali v priamej príčinnej súvislosti s namietaným porušením základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Keďže ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy ani práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v konkrétnych okolnostiach posudzovanej veci nemohlo dôjsť ani k porušeniu základného práva podľa č. 41 ods. 4 ústavy. Ústavný súd preto aj túto časť ústavnej sťažnosti odmietol pri predbežnom prerokovaní podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

39. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti sťažovateľov v celom rozsahu ústavný súd ani nemohol vyhovieť návrhu na odklad vykonateľnosti, keďže zo systematického výkladu právnej úpravy tohto inštitútu vyplýva (pozri § 131 ods. 1 zákona o ústavnom súde, pozn.), že pozitívne rozhodnutie o takomto návrhu implicitne prichádza do úvahy vtedy, ak ústavný súd prijme ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie. Z uvedeného dôvodu návrhu na odklad vykonateľnosti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu nevyhovel.

40. Nad rámec k návrhu sťažovateľov na odloženie vykonateľnosti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu ústavný súd uvádza, že ústavný súd pri posudzovaní návrhov na odklad vykonateľnosti rozhodnutí, ktorými nebola uložená žiadna povinnosť (nejde teda o rozsudok na plnenie), vychádza zo skutočnosti, že v týchto prípadoch odklad vykonateľnosti v zásade nemôže zmeniť právne postavenie navrhovateľa, a teda ani nemôže

mať účinky sledované takýmto návrhom (I. ÚS 155/2018, I. ÚS 129/2018). Rozhodnutím, ktorého odkladu vykonateľnosti sa sťažovatelia domáhali, bolo odmietnuté ich dovolanie proti uzneseniu krajského súdu, a teda odloženie vykonateľnosti napadnutého uznesenia by na postavení sťažovateľov nič nezmenilo. Inými slovami, v predmetnom konaní žiadnemu z účastníkov nebolo priznané žiadne oprávnenie ani uložená žiadna povinnosť, preto by bol odklad vykonateľnosti uznesenia najvyššieho súdu bez významu.

41. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľov uvedenými v petite nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. februára 2021

Peter Molnár
predseda senátu